

60erne, da udførte Landbruget for 65 Mill. Kr.; og det var primitive Landbrugsvarer. Samtidig var mere end Halvdelen af Befolkningen Landbrugere, og den mindre Halvdel levede for saa vidt paa Landbruget, som den tilførte det eller forarbejdede for det, hvad det skulde have; man levede desuden af at betjene hinanden indbyrdes. Saa var der et og andet større Handelshus, som forsynede Befolkningen med, hvad man skulde have udefra; det hele Kultur-niveau stod jo langt under Nutidens. Naar jeg benytter Udtrykket Kultur-niveau, er det, fordi jeg holder mig til den gængse Betegnelse; jeg er saamænd slet ikke sikker paa, at ikke den virkelige Kultur maaske var større den Gang, end den er i Nutiden, men den Del af Kulturen, der kommer til Syne i alt, hvad der er udvendigt, den var i hvert Tilfælde langt ringere.

Ud af denne Tilstand blev vi kastet — som vi alle ved, og som jeg ogsaa ved tidligere Lejligheder har udviklet — gennem Foreteelser, der fandt Sted Hundreder af Mile fra os. Det var Opdyrkningen af de vældige Prærier i Amerika, som gjorde det muligt i Løbet af meget kort Tid at overvælde Europa med en Strøm af primitive Landbrugsprodukter; dertil kom andre Strømme fra Sydamerika, Rusland, Indien og Australien, og alt dette gjorde, at det ekstensive Landbrug ikke længere betalte sig, men at vi maatte slaa ind paa et intensivt Landbrug og derved kom i den mest intensive Vekselvirkning med hele Verdensøkonomien. Medens vi tidligere havde levet delvis og i stor Udstrækning paa Naturaløkonomi, ved Ombytning af Varer med Varer, og i vid Udstrækning havde forsynet os selv med Tekstilstoffer, for slet ikke at tale om Fødevarer, saa maatte vi nu modtage Masser af Ting udefra. Vor hele Økonomi kom til at se ganske anderledes ud, vi er for Øjeblikket inde i Verdensøkonomien.

Det, vi nu maa spørge om, naar vi skal gøre Udenrigsministeriet til et effektivt Led i de Foranstaltninger, som skal gøre det muligt for os at hævde vor Stilling i Verdensøkonomien og ud af denne at faa det Tilskud, som Landet behøver for at eksistere paa en kultur-mæssig Lefevod, er: Hvorledes er Forholdet med denne Verdensøkonomi? Staar vi overfor den, ligesom vi stod overfor den før Krigen, eller er der sket saadanne Forandringer i det fundamentale, at vi maa siges at staa overfor helt nye Forhold? Det sidste er netop det, der er Tilfældet.

Medens jeg ved en tidligere Lejlighed har citeret forskellige fremragende Talere fra Udlandet, som har set fejl paa Kærnen i det nuværende økonomiske Problem, idet de stadig har ment, at det gjaldt om at faa Produktionen i Gang, og hele Tiden har dvælet mere ved den tekniske Side af Spørgsmaalet, saa maa det glæde mig i Udtalelser, der siden da er fremkommet, at se, at man mere og mere nærmer sig hen imod det Standpunkt, jeg allerede tidligere har hævdet her, at Produktionen kan vi sagtens klare med Nutidens tekniske Udvikling, men det, vi har vanskeligt ved at klare, og det, Spørgsmaalet drejer sig om, er Markedet.

Maa jeg minde om en Udtalelse, jeg tidligere har fremhævet som karakteristisk Eksempel paa, hvorledes man rettede Blikket mod Tekniken. Maa jeg minde om den fremragende Finansmand Brand's Ord paa Finanskongressen i Bruxelles i September forrige Aar; han siger, at i de sidste 100 Aar er der især i Europa foregaaet en Udvikling, man ikke har set Mage til i Samfundets Historie, og alene ved de nye Produktionsmetoder er Europas Kapitalformue og følgelig dens Befolkning øget langt stærkere end tidligere. „Alene ved de nye Produktionsmetoder“. Dér træder Fejlsynet frem, om jeg saa maa sige, i Rendyrkning; udelukkende peger han derpaa.

Gaar vi over til Samtaler og Udtalelser fra — ja, jeg kan gerne sige — de sidste Dage, vil vi straks se, at man allerede er kommet videre frem i Erkendelsen af, hvad der er galt. Det sker undertiden ganske uvilkaarligt, til andre Tider fuldkommen bevidst. Jeg skal minde om den Konference, der nylig fandt Sted i Paris til Fastsættelse af, hvad Tyskland havde at betale til de allierede, og til Vurdering af, hvor meget det kunde betale. Dér fremhæver den franske Finansminister stadig, at Tyskland skal betale, og at det kan betale. Han leder efter et Argument og siger saa: Tyskland eksporterede før Krigen for 10 Milliarder Mark aarlig; de behøver blot nu at eksportere for 17 Milliarder Mark, saa kan de betale. Hvor paa den engelske Premierminister Lloyd George tørt spørger: Hvad skal saa vi andre eksportere? Et fuldt berettiget Spørgsmaal; naar Tyskland for at kunne betale skal tage saa at sige hele Verdensøksporten, hvad bliver der saa tilovers for de andre? Det er altsaa atter Spørgsmaalet om Markedet, der viser sig at være afgørende.

Men stærkest er dette Forhold frem-